

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za pô godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriđom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Prošlost.

Jučerašnje, današnje već spada prošlosti, koja bježi, koja se više ne vraća. Što je bilo, učinjeno je, nepromjenjivo je: ostaje to za vječna vremena činom, dogodajem, kojemu niko ne može što oduzeti ni što nadodati. Svakim danom doživljujemo, provljujemo, sudjelujemo dogodnjima, koji prolaze u vječnosti. I današnjim danom to isto činimo, samo što ovaj dan čovječanstvo bilježi kao zaključak stonog vremena, koje zovemo godinom. Obično se govori o svršetku ove godine i početku nove, kao o nečemu, što bi označivalo dve posve različite dobe, dve posve odijeljene, razstavljenе stvari, dočim u istima dogodaji se nižu bez prestanka jedan za drugim, neumjivim, stalnim redom, tako te izgleda, da je naše mišljenje i djelovanje samo plod tih dogodjaja. Vežani smo na okolostvije, na obstoјnosti, koje oko nas živu, sudaraju se, nižu se, tako da smo samo prisiljeni ili podpmogati njihov razvitak ili im se opirati. U i koliko se podademo jednoj ili drugoj od tih opričnih struja, u toliko i sudjelujemo razvitku, kojeg vreme ljudske borbe sobom nosi. Ali ne samo ljudske, jer i sunce i zemlja i uzduh i njegove promjene, sve to uplije, sve to utije u ovaj naš život, u ovo naše djelovanje, u ove naše borbe, koju idu uviek napred sve dok ne postignu svoj konačni cilj.

Koliko muka, koliko napora, koliko rada! A sve za što?

Vrijeme prolazi svojim vječnim tekonom, u vremenu prolazimo i mi. Živemo, borimo se, nestaje nas redom jednih za drugima. Što mi hoćemo, što mi radimo, to su htjele, to su radili i drugi prije nas, radili će i drugi poslije nas. Napinjat će se, radit će, boriti će se, pregarat će, nadat će se kao i mi, više nego mi i jače nego mi. Jest paće i bolje, jer baš u tomu i sastoji razvitak čovjeka, naroda, čovječanstva, što se razvite sile, misli i radnje prošli pokoljenja umnažaju sa mislima i radnjom na sljedniku, koji dolaze.

Nijedna radnja izvršena, nijedna misao razvijena u prošlosti i sadašnjosti ne ostaje bez ploda za budućnost, jer je ova samo plod sadašnjosti i prošlosti. Plod se uviek, ako je zdrav, umnožava. Tako i sve, što je prošlo, ako je zdravo, umnožava se u plodovima svojim, u budućnosti svojoj.

Eto za živimo, za to radimo. Za ono, za što su i drugi prije nas. Ne za sebe, jer izgabimo, jer nas nestaje, nego za ono, što su ostaje, za radnju, za misao, koja je vječna.

Prema tomu život je pojedinca samo u toku prolaza, što ga u istinu nestaje, ali je trajan u koliko ostaje na zemlji od njega razvijena radnja, misao, djelovanje, koje tiska ostalo ljudsvo na napredak.

Narod je čuvan, sahranitelj te razvijene misli i njezine radnje. On istu čuva, prisojvi, umnoži. On ju razvija, uveličava, u djelu pravdaju. U današnjem narodu živi prošla pokoljenja, žive njihova misao, njihov rad. U današnjem narodu žive sve, što se učinilo, sve, što se mislio do danas. Žive ono, što je zdravo: težnja k napredku i ljudskoj jednakosti i slobodi.

I naš narod, bio razdijeljen i skušen, bio izrabljivan i tlačen, sve jedno je po prirodi svojega bića, kao narod, čuvan svega onoga što ga podiže i tiska ljudskom napredku. U njemu žive prošlost i sadašnjost, u njemu se postave to razvija, uveličava, u njemu se postepeno stvara budući slobodni narod hrvatski.

Kako smo bili kao narod došli na ništa, kako nismo imali i kako nismo vredili skoro ništa! Pa ipak, malo po malo ili bolje strašnim naporima, korak po korak, došli smo do toga, da znademo barem da smo narod jedan i jedinstven, koji ima pravo i koji mora da žive svojim životom.

A koliko je za to ljudi propalo, koliko ih je pregaralo, koliko ih se mučilo. Kolikima se mučenicima ni za ime ne zna! Pak koliko je to godina trajalo! Kolika se pokoljenja izmješila u danas! I uzroks svega toga nije se nisala do cilja, jer smo još kao narod razdrođeno do cilja, jer smo još kao narod razdrođeni i pod tijelim skrbništvom skušeni.

Nu uza sve to, zahvalječ prošlim radnicima, zar se nije orijaški napredovalo? Zar naši predstavnici nisu postavili temelj, na kojim današnje pokoljenje može graditi za budućnost bolji i ljepšu zgradu nego se i mislio? Zar naš narod ne može sjegurno računati na konačnu pobjedu nad silom i silništvo ugnjetavaca svojih?

U istinu težka su danas vremena za svaki potlačeni narod, pa i za naš, ali bilo je zemana kad su ta vremena bila strašna za sve narode, pa ipak se narodi oslobodili i oslobođaju. Oslobođet će se i naš.

Prošlo je za naš narod mnogo godina naporne radnje, a da mu nisu donile željenog ploda. Prošla je i ova godina. Po cijelom našem narodu prošlo godinu kada je prohujao dah slobode. U Istri, Dalmaciji, Banovini, Bosni, Hercegovini dahnulo se nešto jače. Zastupstvo naroda našega kao da je htjelo i ono pokazati znak jakosti, ali bilo je nadjačano.

Predstojne nove borbe, novi napor, možda i nova razočaranja, ali zar to da slabiti ono, što je u nama od vječeva? Zar se sloboda stiče bez težke muke, bez velikih žrtava?

Predstojni novih deset godina robstva, ali zar je to vječnost za narod, koji već četiri godine robuje i koji se je znao i u tom najgorjem robstvu uživati na stepen gospodarstveno i kulturno razvijena naroda?

Ne treba zdvajati, jer snaga je neizmjerna u narodu našemu, koji je već prozivio sve, što se podnosi moglo. Grđe nego mi je bilo ne može biti, jer nijedna sila ne može učiniti, da se naš narod povrati gdje je bio. Radnju i misao prošlih i današnjih njegovih trudbenika nije moguće uništiti, jer je sve to prošlo u vječna vremena, u prošlost, koja žive sadasnosti i koja će se množiti i doneti obilnog ploda u budućnosti. Prošlost je posijana u dušu, u svijest, u blistvo našeg naroda, ona će doneti i svoj plod, koji se zove: sloboda.

I god. 1907., iako je danas uminala, razvijat će se i dati će svoj plod u god. 1908.

Narod će naš, ako Bog da, dahnuti još jače i slobodnije nego je do sada.

Govor zast. Dra. A. Dulibića u razpravi o željeznicama

(Nastavak).

Prefazim sada na predmet današnje razprave.

Visoki sabore! Godine 1877. bila je predana prometu prva željeznička pruga u Dalmaciju, Splitu, dotično Šibenik — Siverić, a nekoliko godina kasnije ta je pruga bila produljena do Knina u svrhu, da se ista kroz Unsku dolinu proslidi do Novogata i tako naša Dalmacija dobije davno očekivani željeznički spoj sa Europe. To je bilo izričito iztaknuto u vladinim izjavama prigodom odnosnih razprava. A i danas nema nikake dvojbe, da bi željeznička pruga Knin-Novi najbolje odgovarala gospodarskim i prometno-političkim interesim Dalmacije.

Od izgradnje prve dalmatinske željeznicice prošao je jedan čovječji vek, a da se nije ostvario taj željeznički spoj, koji je bio stavljen višekrat u izgled, i koji je sačinjavao životnu potrebu naše zemlje. Nisu doveli do uspjeha svu pusti predloži, rezolucije, peticije, zaključci ovog visokog sabora i sabora dalmatinskog, govor i sva moguća poticanja pučanstva, njegovim predstavnikom i korporacija.

Da se taj željeznički spoj nije još ostvario, svaljuje se sva krivica na Ugarsku, koja da je tomu protivna. Ja sada neću rekrimirati, ali ipak ne mogu a da ne izrazim svoje uvjerenje, da najveći dio krivnje pada na austrijske vlade, koje, pošto se je radio o Dalmaciji, nisu se za stvar zauzele onim marom, onim interesom, bez kojega uobiće nije moguć kakav uspjeh. Kad se promisli, što je kroz ovo zadnjih 30 godina učinjeno i postignuto, ne more se nikako doći do zaključka, da jedna država kroz cijelo to vrieme nije bila u stanju, da udovolji toli pravednom zahtjevu, da izpunju jednu od svojih prvih dužnosti a to čak i u svom vlastitom interesu.

A koliko je za to ljudi propalo, koliko ih je pregaralo, koliko ih se mučilo. Kolikima se mučenicima ni za ime ne zna! Pak koliko je to godina trajalo! Kolika se pokoljenja izmješila u danas! I uzroks svega toga nije se nisala do cilja, jer smo još kao narod razdrođeno do cilja, jer smo još kao narod razdrođeni i pod tijelim skrbništvom skušeni.

Nego, kako rekoh, ne ču rekrimirati. Sad se vodi razprava vrhu zakonske osnove o izvedenju željezničkog spoja Dalmacije sa Morihom i baš ne sredstvom pruge, Knin-Novi, nego sredstvom pruge, što će se graditi od Knina pravcem, prama Pribidiću, a zatim preko Like, a prijukom postopeč željeznički mreži. Kako sam iztakao, željeznicu Knin-Novi odgovarala bi bolje interesu i željam naše zemlje. Ali bi bilo uzaludno o tom dajte govoriti.

Njegova preuzvišenost gospodin ministar za željeznicu Izjavio je otvoreno u željezničkom odboru, da je vlasta bila stavljena pred alternativu, ili da pristane na željeznički spoj preko Like, ili da se odreće svakog željezničkog spoja u obče; i da se toga vlasta odluči za prvo. I mi doista vjerujemo, da je tako bilo, jer poučeni od dugog izkustva znamo, da je volja Ugarske stvar jedino mjerodavna u ovoj monarhiji.

Priznajem, da i ova željeznička sveza, što nam se sad stavlja u izgled, može biti koristna našoj zemlji i može joj doneti velikih blagodati; ali to će oviti od sutjecaja i izpunjenja svih onih uvjeta, što omogućuju redoviti promet, koji bi odgovarao i zahtjevima vremena i osobitim potrebama i interesom Dalmacije.

Prije neg se na to pobliže osvrnem, budući dozvoljen je da nešto kažem o dvojbi, koja postoji u mnogim krugovima, da li će se zbilja ova željeznička sveza u djelu privesti.

Nao gosp. ministar predsjednik jasno je izjavio, da krepošu nekog posebnog ugovora sa ugarskom vlastom dočime željezničke linije biti će upoznajeno do konca 1911. Tako ne glase izjavu ministra predsjednika Weckerla, koji je u tom pogledu izjavio, da je ugarska vlast odavna občela Hrvatim izgradnjom ličke željeznicu pod utjecajem, da za istu doprinese i graničarski fond primjereni iznos. Pošto gledam da ne imamo nikakve vladine izjave, mi zapravo ne možemo znati, je li ugarska vlast zbilja uvjetovala gradnju željeznicu od takovog pristupa. Ali ako je takav uvjet faktično postavljen, tad ugarska vlast imade u njemu sredstvo, da sve osuđi, pošto visina prinosa nije mogla biti ustanovljena, i pošto je uobiće dvojbeno, da li je količina prinos iz rečenog fonda moguće bilo jer je fond izcrpljen ili iz drugih razloga.

Daljnji povod dvojbeni dala je izjava istog ministra predsjednika učinjena u peštanskom saboru koncem studenog, dakle ne pred mnogo dana. Na upit naime, zašto nije bio podstavljen komori ugovor vrhu dalmatinskih željeznicima, on je odgovorio:

„To se po sebi razumije, pošto na takozvanoj dalmatinskoj željeznicu nije još ni trasa bila konačno ustanovljena. Trasa pak ne more se nipošto provesti prvo neg se ustanovi priključna tačka, gdje će se dalmatinska željezница spojiti sa ličkom, i vrhu ovog zadnjeg pitanja pregovaramo sa još u toku.“

Dokle su taj pregovaranja doprila nije nam poznato. Po svemu tome ipak reklo bi se, da pred malo dana nije ustanovljena ni priključna tačka ni trasa. Željet je, da vlasta u ovom pogledu dade sva potrebita razjašnjenja.

Sad navedeni i slični protulovne izjave s jedne strane a druge pale činjenica, što ni u nagodbenim osnovam ni u obrazloženjima ne nisu niti reči o dalmatinskoj željeznicu, opravdavaju poduprno dvojbu, da li će se ista ostvariti.

Moram još iztaknuti jednu okolnost, koja treba da od strane vlaste bude razjašnjena. Iz nekih izvještaja novina razabire se, da obrazloženje nagodbene osnove prikazane peštanskom saboru sadržava od prilike i ovaj stavak:

„Neodvisno od nagodbe, ali u savezu s njom bijahu uređeni prometni odnosi na pruzi Kašau-Oderberg; osigurano je proširenje prometa na ovaj željeznicu; graditi će se druga tračnica . . .“ itd. O ličkoj željeznicu ne ima ipak niti slova. Da li se rečena stavka zbilja nalazi u oficijelnom obrazloženju osnove, kako neke novine tvrde, ne bih mogao jamčiti, jer je osnova, podnešena peštanskom saboru, sastavljena samo na magijskom jeziku, dakle očitom povredom jednakopravnog hrvatskog je-

zika, i s toga je za onog, koji magijski ne zna, nemoguće, da se upozna sa sadržajem te osnove. Ali da bi takova stavka zbilja postojala, bilo bi vrlo interesantno znati, zašto se bar na slični način nije spomenula i ličko-dalmatinska željeznicu.

Ja sam, gospodo, ipak uvjeren, da će se upitna željeznička sveza prvo ili poslije ostvariti, osobito kad mjerodavni vojnički krugovi, kako se občeno tvrdi, iz strategičnih razloga posješuju rješenje tog pitanja.

Tim što je bila prikazana ova zakonska osnova, koja je predmet današnje razprave učinjen je svakako znatan korak napred k ostvarjenju toli potrebitog željezničkog spoja: i mi se nadamo, da će c. v. vladi poći za rukom, da postigne takvu željeznicu, koja će odgovarati interesima Dalmacije kao i ostalih zemalja. Pripozajemo pak podpuno nastojanja vlade, da Dalmaciju priključi željezničkoj mreži monarhije.

Upoznavanje željezničke sveze biti će radiozno pozdravljeno od cijelog našeg pučanstva. Nu za sada moramo izraziti našu radost od goditve i to da ne samo radi prije naveđenih dvojba, nego i s toga, što dosad ne imamo nikakva jamstva, da će se na strane Ugarske izgraditi takova željeznička pruga, koja će u pogledu priklučaka, trase, gradnje i ostalih ujedarebna odgovarati interesima naše zemlje.

Pošto danas nismo na čistu ni sa najvažnijim pojedinostima, jer nije dokazano, da su bile na kakav način ustanovljene, bilo bi barem preuranjeno bavit se poticanje sa koristim, što će ih nova željeznicu doneti. Nije doista svejedno, kako će se konačno riješiti pitanje o priklučcima i o trasi ličke željeznicice. Budu li pak ista sagradjena kao lokalna željeznicu, tad će željeznička sveza biti ne samo za Dalmaciju, nego i za ostale zemalje zemlje od sasvim neznačiti nikakve vrijednosti.

Kad bi sva ta pitanja bila povoljno rješena, razvijat će prometa osoba i tereta na dalmatinskim željeznicama skopčan je još sa raznim drugim uvjetima.

Poglavitvo što se tiče saobraćaja osoba treba se u prvom redu obazirati na brzinu; treba shodno udesiti brze vlakove, planove i dobnik vožnje; treba upoznati direktni saobraćaj vozova između prometnih središta monarhije i Dalmacije. Osim toga pak gledi teretnog prometa, treba pravilno urediti pitanje o željezničkim tarifama.

Važnost dakle i vrednost željezničke sveze ovisi, gospodo, od ispunjenja mnogih uvjeta, gledi kojih nije bio sklopljen nikakav ugovor sa Ugarskom. Ja sam naglasio samo razna pitanja, jer bi se na dugo išlo, kad bi se svako pitanje pretočio, dočim s druge strane nije u postojćoj neizvjesnosti niti moguće zauzeti kakvo odlučno stanovište gledi nekih pojedinih pitanja.

Budu li željeznicu odgovaraši svim zahtjevima vremena i prometa, ne ima dvojbe, da će doneti Dalmaciju velikim koristima, i to ne samo u gospodarstvenom, trgovackom i prometno-političkom pogledu, nego i u urodom i kulturnom, jer će izgradnjom ličko-dalmatinske i dolnjokranske željeznicu, naš narod u Dalmaciji doći u uži, neprekidni dodir i saobraćaj sa svojom jednokravnim braćom u Hrvatskoj i Kranjskoj. (Živo odobravanje. — Zast. Blaženki: Što će na to reći gosp. zastupnik Kuranda?)? On neće imati što da kaže.

Slažem se podpuno sa izvješćem željezničkog odbora, u komu se izražuje stalno očekivanje, da će se u brzo vreme živo razviti saobraćaj osoba na dalmatinskoj željeznicu. Tako će i biti, no samo radi brzine i redovitosti dnevnog saobraćaja. Putujući internacionalni svet većim dijelom izbjegava putovanje u Dalmaciju, bilo jer uobiće zazire da putovanja po moru, (Upadice: Osobito kad južina duva!) — Ali tad Kuranda uživa — Veselost), bilo s toga, što danas nije moguće u slučaju nužde nastaviti putovanja ili povratiti se kopnenim putem. Svakako bi se željeznicom stiglo prije u Dalmaciju nego li po

* Kuranda je njemački zastupnik, koji je pred dva mjeseca govorio proti „dalmatinskoj željeznicu.“

mora. Uzimajući podlogom podatke navedene u izvješću, moglo bi se na primjer iz Beča u Šibenik prispjeti za 19 sati, a u Split za 20 sati, dočim bi po moru trebalo 24–25 sati.

Što se tiče teretnog prometa držim, da će se i taj sasvim povoljno razviti na novoj željezničkoj mreži, preuzevši prevezlo godinu 1906. ništa manje neg 263.035 tonu. (Zastupnik Blaškić: Naišvještice rute?) Da, rute, ali i drva, žita i drugo. Preduzim je put po moru, jedino, držim, da će se ipak prevazlati željeznicom i jedan dio velikih tereta.

Izgradnjom željeznice u besedi nije nipošto još izcrpljena: zadača c. k. vlade. Da se toj željeznicom osigura trajna vrijednost, i da se omogući, da veći dio Dalmacije učestvuje u koristim, što će pružati željezničku svezu, treba u prvom redu da se sagrade u samoj Dalmaciji takove pruge, koje će se već postopečim, spajati od Zadra do Kotora sva glavnja mesta, da budu u međusobnom direktnom saobraćaju.

U tom je pogledu bilo dosad mnogo obećano sa strane vlade, ali nekih ne uzme za zlo, ako ne vjerujemo u pusta obećanja, jer mi nismo kriji, što smo vazda doživili samih razočaranja.

A za Dalmaciju je, između ostalog, jedno gorko razočaranje, što još nije ni započeta izgradnja pruge Aržano-Bugojno. Gradnja ove željeznicice zajamčena je zakonom, još iz godine 1902., a ista je bila do svoje ne manje važnosti, nego željeznička sveza, o kojoj se ovdje razpravlja.

Dalmacija je tako odijeljena od svog naravnog zaledja, da je svaki saobraćaj nemogući i to na veliku štetu ne samo Dalmacije nego i Bosne. Dalmacija se prikazuje kao lepo pročele, bez da iz njega stoji dočinka zgrada.

Još godine 1894. tadašnji zajednički ministar finacija rečao je u delegacijama, da je izgradnja željezničke pruge od Bugojna do dalmatinske granice, a odavde do Spita, životno pitanje za Bosnu i Hercegovinu. A ja velju, da je to, za našu Dalmaciju takoder životno pitanje.

Skvaka izmjena dobara, trgovina i promet između Bosne i Dalmacije sve je gotovo onemogućeno. Kako rekoh, izgradnja pruge od Bugojna do dalmatinske granice kod Aržana zakonom je utvrđena, ali još nije izvedena.

Austrijska vlada je već izgradila dobar dio pruge od Spita prama bosanskoj granici. Ipak, sasvim tim da se radi o pruzi zakonom zajamčenoj, i to o jednoj izkrotačnoj željeznicici; sasvim tim, da je jedan dobar dio cijelokupne pruge na dalmatinskom zemljištu bio već sagradjen, mjerodavni čimbenici nisu mogli uspijeti, da upozoste željezničku svezu između Bosne i Dalmacije, iako je ista priznata životnim pitanjem za Bosnu i Hercegovinu, a tako isto i za Dalmaciju! (Zastupnik Dr. Šuštersić: Jer Magari to neće!) Da, tako se govori ima dvanaest godina.

Kako se može govoriti, gospodo, o podizanju gospodarstva, industrije, trgovine i prometa u Dalmaciji, kad joj se za to ukraćuje prvi ujet, glavno sredstvo: to jest željezница?

Njegova preuvrštenost gospodin ministar za željeznicu izjavio je tu skoro željezničkom odboru, da se prigodom nagodbenih razprava nije mimošlo pitanje o željeznicici Aržano-Bugojno, koja da je zakonom zajamčena, i da će se u shodno vrijeme pristupiti k rješenju tog pitanja. Gospodo, ovim se riečima neizvještost samo povećava.

Ovo karakteristične nesretne vladajući sustav, da se ne more ni ono izvršiti, što je zakonom zajamčeno, što je ujet gospodarstvenog boljštika i napredka i baš životno pitanje cijelih zemalja.

A' n'ima ni iskre nade, da će u buduće biti bolje, pošto je nagoda bila privlačena, što znači, da će se nastaviti istim sustavom traženja našeg naroda.

Završujmo, dužan sam po našem Sveučilištu slavenu izjaviti, da ćemo glasovati za željezničku osnovu. (Živo odobravanje. Govornik čestitaju.)

Osvrt na sjednice centralne ribarske konferencije.

1. Sazov sjednički i prosveđen Vuković.

U lipnju ove godine vječala je u Trstu centralna ribarska komisija pod predsjedanjem pl. Ebnera, predsjednika c. k. pomorske vlade.

Ovih dana bio je dotiskan i razaslat dočnički zapisnik. Radi važnosti raznih zaključaka vrijedno je, da se na rad ovih sjednica pobliže osvrnemo. U prvoj sjednici i podpunim pravom član vitez Vuković prosveđevo je proti tome, što se sjednice ne sazivaju prama propisiva dva put na godinu, na što mu je predsjednik odgo-

vorio, da će držati na pameti preporuke Vukovića, a da se sada sjednice sazivaju kad se pokaže potreba. Zaista odgovor pravog birokrata!

Od smrti pok. Vrankovića nikada do danas nije se držala niti jedna sjednica u Dalmaciji, premda bi gosp. predsjednik pomorske vlade imao znati, da je bivši predsjednik pomorske vlade bio puno stariji od njega, pak je ipak izmjenično držao sjednice, jednu u Trstu, a drugu u Zadru, kamo bi došao svojim naročitim parobromom.

2. Zapostavljanje hrvatskoga jezika.

Velika nepravda se nanaša nama Hrvatima u Dalmaciji i time, što pomorska vlada uobiča, a u ribarskom pogledu napose, pak i na sjednicama za ribarstvo, zapostavlja hrvatski jezik. Sve razprave vode se izključivo u talijanskom jeziku i u ovom jeziku sastavljaju se dotični zapisnici, tako da našim ribarima ostaje skroz nepoznato sve ono, što su o njihovoj kozi radi i odlučuju. Mislimo, da naši ribari zaslužuju bar toliko obzira, da se barem prevedu zapisnici na hrvatskom jeziku. To nije težko u koliko na pomorsku vladi u ribarskoj službi nalaze se dva bivša putnika učitelja, oba podpuno vješta hrvatskom jeziku.

3. Imenovanje novih članova komisije.

Uslijed smrti vitezza Campitelli ostalo je izprajnje jedno mjesto člana komisije za Istru i ono, mislimo, uslijed odreke g. Cipika za Dalmaciju. Predsjednik pomorske vlade, ne znamo po kom kriteriju, imenuje za Dalmaciju Nikolu Veronu, a za Istru novinara Salatu.

Protiv g. Verone ni nemamo ništa, dapače moramo priznati, da je čestita osoba, koju ljudi svoj narod, a osobito svoju Boču, za koju se bivše žrtvovao, a ipak moramo reći, da je Vladin činovnik, ko što su i svi ostali, između vitezza Vukovića, koji zastupau interes ribara u Dalmaciji, te će oni u prvom redu zastupati interese vladine, a tek onda narodne.

Za Istru nije gosp. predsjednik pomorske vlade imenovan jednog činovnika, već naprotiv novinara i dobro poznatoga hrvožđera — i tako u ovoj komisiji danas sjedi devec Talijani, a četiri Hrvata, od kojih tri činovnika pomorske vlade.

Zalimo, što u ovim sjednicama nije bilo g. Cipika, jer stvari, o kojima se je pretresalo, a osobito novi ribarski zakon, trebale su njegove pomoći.

4. Opravdanja.

Pri prvoj tački dnevnog reda, prije neg je počeo da čita priobčenja, nadzornik Lorini uto je u obrani predsjednika protiv gore izaknutom prigovora Vukovića, a u isto doba i sebe, jer je rekao, da ipak uslijed nesazova sjednice nisu zapeli posli, ovo unapredijevanja ribarstva. I tako delegat, koji zastupa vladu, jer Vladin činovnik, brani se i vlasti ondje, gdje su obonjica krviti i gdje postupaju samovoljno.

Je li do辨别, štete ribarstvu i ribarima nezavis komisije, danas ne čemo izričavati, ali moramo ipak upozoriti g. Lorinu, da se on nalazi u protuslovju, jer u njegovim priobčenjima nalazi se toliko stvari, koje se nisu moralno rješiti bez sazova komisije, po čemu se ima suditi, da je prosvjed gosp. vitez, Vuković bio umjestan.

Pitamo, je li se moglo imenovati ribarske straze, pristava ribarstvu, odrediti lov spužava na zone, staviti predloge vlasti za unapredijevanje ribarstva i toliko drugih stvari bez sazova komisije.

Već stari zakon, a i novi izričito veli, da rad oko unapredijevanja ribarstva spada na centralnu ribarsku komisiju, a za pojedine okolišne na mjestu ribarsku komisiju. Čemo se dakle ne postupiti prama zakonom, već se naprotiv u najvažnijim časovima, kad se radi o tome, da nam ribarstvo provcate, zaspajaju ova dva najvažnija čimbenika?

5. Dotacije za ribarstvo.

Iz izvještaja, što ga je proglašao nadzornik ribarstva, razabire se, da je u sjednicama, što su se obdržavale u ministarstvu u Beču za unapredijevanje ekonomskog stanja Dalmacije, pale rije i o unapredijevanju ribarstva, te da je ministarstvo pristalo na slijedeće svote:

a) Stalna dotacija pomorskoj vladi godišnji K 100.000
Stalna dotacija ribarskom družtvu K 15.000

b) Izvanredni troškovi, koji će se izplati u 4-5 godina iz državne zaklade:

1. Zaklada za zajmove ribarima K 100.000

2. Za 5 parobroda na benzini K 200.000

3. Za 2 školski broda K 50.000

4. Naknada za promjenu štetnih mreža K 50.000

ukupno K 400.000

Mi ćemo se kašnje potanje baviti ovim svotama.

6. Ribolov.

Kroz god. 1905. po izvještaju istoga nadzornika uhvaćeno je na 32 glavne ribarske ljetne stacije:

Srdjela	70.514.200 komada
Sarduna	14.650.000 "
Lokarada i lancarada	6.800.000 "
	ukupno 91.964.200 komada

Kroz god. 1906.:

Srdjela	79.400.000 komada
Sarduna	10.000.000 "
Lokarada i lancarada	8.474.000 "
	ukupno 97.874.000 komada

Ova riba opremljena je u 37 tvornica, od kojih su 4 u Gorici i Gradiškoj, 2 u Trstu, 12 u Istri i 19 u Dalmaciji.

7. Ribarske zadruge.

Na Jadranu, što pripada Austriji, nalaze se 43 ribarske zadruge i to: u Trstu 1, u Istri 22, u Dalmaciji 20.

Naravno je, da ovo nisu sve prave zadruge, osnovane na zdravu temelju, već su proste udruge od nekoliko ribara, koji se radi svog vlastitog interesa prigodice zdržave za zadružničko ribarstvo.

Bilo bi željeti, da se nastoji kako bi ove zadruge u istinu postale prave ribarske zadruge, od kojih bi svi ribari imali koriste i koji bi počivali na pravom zakonskom temelju i koji bi bile od vlasti po zakonu nadgledane.

Ovo bi se stepeno moglo postići, kad bi pomorska vlada i ribarsko društvo u Trstu pri udjeljivanju zajmova i pripomoći osobito pažnji na udruženje ribarsko i to takovo, koje počiva na zakonitom temelju.

Naravno je, da bi pomorska vlada imala pravo nadzora nad ovim zadrgama i za to bi morala imati sposobna činovnika, komu bi bila zadužba da bdije i krči put ribarskom zadrgarstvu na našem moru. Bez ovoga ne će biti kod nas nikad pravog ribarskog zadrgarstva.

(Nastaviti ćemo).

Naši dopisi.

Split. *

(Kazaliste). U četvrtak na drugi dan Božića priredili diletanati uz slabo posjećenje kazalista drugu predstavu u svojoj sezoni, šalu u 3 čina „Običan čovjek“ od priznatog srpskog književnika i dramatičara B. Nušića poznatog autora „Kneza od Semberije“. Šala je puna zdravog i svježeg humora, obiluje lepim i komično umjetnim situacijama, a zapletaji je jednostavan i razumljiv, te se razlikuje od mnogih francuskih i drugih počekavim autorovim izmišljenim zapletajima i pretpostavljenim priorizama. Isto smo imali prilike vidjeti upravu dobrodruge od bivše Protitečeve družine, koja je bila u našem kazalištu priredila predstavu.

Diletanati su se trsili, da komad što ljepe izvedu, ali im ovoga puta nije uspjelo, jer su uloge bile slabno odigrane, a ponajviše pretpostavljane. Tempo bijaš odvjeć monotonito što je po-kudno za vesele igre. Jedina je igra trećeg čina razpoložila i ponešto zabavila publiku. U svemu se opažalo pomjankanje našeg Bonacića, što nam je žao, da ga i u ovom komadu, nismo vidjeli, njega, koji sa svojom vrstom igrom znade, da spasi mnoge situacije i komediji poda one veslosti i živousti, koja je potrebita da gledaocu ne dosaduje. Težko bi bilo kritikovati radnju pojedinih diletanata ove večeri, jer su diletanati, ali ipak mislim neće biti zgoregako i to me nešto zamjerimo, neoslanjajući se na nikakvu simpatiju ili tu antipatiju, već po-činjući.

Gosp. Šotirović bi pristojao uloga „Arsa“ da nije neke prizore suvišno preljepo. Jovanče Micić veoma zahvalna uloga, nije bila dobro izvršena od gosp. Strelja; nije dovoljno samo pojava, treba raditi i mimikom pratiti, a kad se dodje do onakvih uloga proučavati ih više. Gosp. Ljubić izbjegnuo je onoj njegovoj vjejkovitoj suvišnoj afekciji i slabom naglašavanju, jer se to kod njega većima opaža, da ona ne uspijevaju mnogo bolje. Gosp. Hadži bijaš težko snaci se u ulozi živčanog bolestnog čovjeka, te je preveć karikirao „Višentiju“. Igra gosp. Grimani nam se nije dopala u toliko što je pokazao odveć malo vještina i spretnosti u ulozi intrigante „Dušana“ i „Zorka“ (gca Zavoreo) sto sentimentalno i idealno djevojče, koje ljudi samo Damjanovićeve pjesme i kojega drži za neobičnog čovjeka, neke prizore gca Zavoreo izvela je dobro, ali je tekom igranja sve više padala, ljubovni prizori sa Žarkom bili su slabici. Gca Mila kao „Sofija“ previše hladna i nebitna uloga „Persa“, te je u toliko dobroj rukavičici, da je dobro učinila.

Zamjerit nam je kod većine diletanata ono uvek jednolично citiranje bez potrebnih nuansa, prelaza, pauza, pauza, što ih mnogo kvare.

Da se ovaj nesnosljivi teret skine jednom narodu s vrata i olakšoti posao, a občina odjeljotori, na 31. srpnja ove godine sastadoše

Ako se u buduće bude davalo više važnosti i mnogo više zauzetošti, uspjehu i na predka će biti, jer se na ovaj način samo nazadovati može, jer i publika dan danas više zahtjeva, pak ima i pravo da nešto bolje čuje ti idi za svoj potrošeni novac pa bilo i od samih diletanata.

Sergij Sergijević.

Zadar.

(Apotija). Prekjucer, odtrkah, nekim entuziasmom, na glavnu skupštinu hrv. čitaonice, — mišljam — gdje se kupi elite zadarskih hrvata, nači će duševne hrane, patriotskog zanosa i korisnog rada. I zbila nadjao sakupljen lepih broj hrvatske inteligencije — akademski je element najbjrovnije zastupan — te rodoljubje, mišljam, većeras će svetkovati slavlje! A kad tamo? Tužan, razočaran vratio sam se domu! — Dok je blagojnik — doстоje izvještivo — izvještivo o financijalnom stanju družava, intelektualni neki ljudi, izgubili se sa neznačnim i bezuspješnim opazkama administrativne narave, lza imenovanja nove uprave većina članova čitaonice se i otišla, tako da je predsjednik bio prisiljen odgoditi sjednicu za izcrpljenje tričaka dnevnoga roda. Ma za Boga, gospodo! Kažemo da u narodu nema narodne sviesi, a hrvati u otuđenom Zadru, cvjet hrvatsva, na kormili na rodnom brodu, nisu kadri da dostojanstveno i rodoljubnjim žarom obzire, — čini mi se — jedan život glavnu skupštinu čitaonice? Jedan put u godini hrvati se tu sastaju da zbere i razpravljaju o moralnom i materijalnom napredku družava — a napredak družava, napredak je hrvatske misli u Zadru — pak ne samo, što se tu ne oglasi ilepo, rodoljubna misao, što nema koristnih predloga i zaključaka i rodoljubnog zanosa, nego još možda daje se oduška kojekavim osobnostima i tricama i bezobzirno se na pô sjednici ostavlja dvorana, ne držeći tako ni do istog državu — da ne vlastito ponosa.

Iza takove i tolike apatije, pitam sama sebe: zašto toliko žamora za rješenje „zadarskog pitanja“, zašto za uređenje „jezičnog pitanja“, zašto toliko novina! Kad je čovjek stekao naobrazbu i znanje — promatrajući sve one naobrazene i načitane ljudi, od kojih ništa ne čujem — pitam se, treba li da on to svoje blago čini bolje i čini više upotrebi na korist domovine, a osobito vještine, ne pritisnute domovine, koja još treba da izvoštj sva svoja narodna i državna prava? I onda, mjesto odgovora — kinematografske slike — prolaze mi pred očima nujne i odvratne prikaze: osobnosti, ne-nadivljivi, izborne mještaine, štreberstvo, zastupničke stolice, unosa mjeseta — Ali, to su same prikaze, kojim će nestati traža.

Obzirom na zadarske prilike, hrvati bi moralni i mogli ovdje biti — bez razlike stranaka — kompaktni i solidarni; obzir na elemente od kojih su sastavljeni, Zadar bi morao biti izvor svih rodoljubnih idea, primjer političke zlosti i putokaz cijelog pokrajnina u težkoj borbi proti raznim neprijateljima našim.

Čitaonica, to hrvatsko središte u Zadru, ako za 365 dana u godini ima zabavnu svrhu, jedan sami dan trebala bi posvetiti ozbiljnom radu, a taj rad imao bi biti: živo natjecanje njezinog članova u radu i nastojanju oko što boljeg razvijetva učvršćenja hrvatsva u Zadru.

Trilj.

(Odcepljenje občine od Sinja). Sinjska je občina danas u Dalmaciji najveća i prostorni i pučanstvom; broj pučanstva dopire do 43.000 u okruglom broju, a dijagonalni obseg po prilici bio bi od jugoistoka prama sjeverozapadu do 60 km., a od jugozapada prama sjeveru do 30 km. To je dakle gotovo mala državica. Naravno, da je ovlika prekomjernost skopčana s mnogim potekločanom, osobito kad se uze u obzir, da je danas občinski ured uobičajen u zvanjima: poslim s raznim uredim, a još više, u neprestanom je doticaju sa svojim občinama za najneznatniju sitnicu, jer občina je občinu glavni faktor; to je skoro nemoguće, da se kolo najbolje okreće. Odnosno ovom a mimošav svestalo, naš je narod s ovakim občinskim uredom ne samo lišen blagodati, nego mu je na težki teret. Nije šala zaprta 30-40 km. od kuće u zimsko studeno doba, ko što je kod nas, prevladi do 70-80 km, tamo i amo, tu se hoće tri dana hoda, a još od velike navale naroda ne opremi se na ured. Pa da je to jedan ili dva puta u godini ni šete, ali da . . . to se događaja možda i svakoga mjeseca. Sviše kolika je finansijska šteta, izgubiti tri rabotna dana u putovanju, te četvrti u odmaranju, tu su propale četiri nadnoci; potrošiti za uzdržanje najadnjinom 6 K, bilo bi ukupno stvari put 14 K, a to je lijeva jabuka i za bolje stjećage težaka, a kamo li za jednog siromaška, koji se nije ni na Božić omrsio.

Da se ovaj nesnosljivi teret skine jednom narodu s vrata i olakšoti posao, a občina odjeljotori, na 31. srpnja ove godine sastadoše

* Izostalo iz posljednjeg broja. — Ur. —

se svim odlučniji rodoljubi ove iztočno-cetinske krajine na Trilju i jednoglasno zaključiće odjepljenje od Sinja, s ustanovom nove občine na Trilju. Prama zaključku bje učinjen prvi nižudi korak, i već na 21. rujna prikazane su občinskom upraviteljstvu u Sinju molbenice za saziv seoskih saborova. Nu upraviteljstvo je protuzakonito zatezalo sa saborovim, radi uzroka, sasvim lako razumljivih, ne mjesec dana, već dva i pô, to je bila potreba i od utoka na Zemaljski Odbor za pospješenje. I eto na pokonu dneva 19 ovoga svršiće saborovi, dakako uz obču i opravdanu želju u svih dvadeset odjeljaka jednoglasno izuzev 5-6 frivilodija iz božazni, da se ne zamire Tripalu. Na 23. t. m. imalo je više razpravljati o pitanju, nu prije no što je došla ova točka na dnevni red, rastade se više slobog nesuglasica u njekom računu, te tako zaključci zborova za odjepljenje ni ne dodješu na pretres. Sad čekamo što će doneti dan treći nove godine, kad bude ponovo više, pa čemo javiti mnenje većnika i razpoloženje prama interesu naroda, o kom se radi u ovoj diobi. A Vi čete, gosp. Uredniče, bit toliko dobar, te tiskati, sve da se kadgov i obširnije o stvari zabavimo.

Narodni prijatelj.

Viesti.

„Hrvatska Rieč“ izlazi danas u utorak radi sutrašnjeg praznika. Ovom prilikom čestitamo svim našim prijateljima, predbrojnicima i svim poštenim Hrvatima sretno mlado ljetu!

„Šibenska Glazba“ običi će po običaju sutra jutrom oko 8 sati grad, svirajući vesele koračnice prigodom mladog ljeta.

„Hrvatskom Sokolu“ u Šibeniku poslao je gosp. Mate Baranović iz Zagreba na dar K 5 na mjesto čestitaka o novoj godini. U istu svrhu poklonio je „Hrv. Sokolu“ gosp. Mate Živković K 100. Uprava „H. S.“ ovim im najsrdačnije zahvaljuje.

„Ubožkom Domu“ udjeliše gg. N. Subotić K 5 i Vlad. Kulić K 2 mjesto čestitaka prijateljima o novoj godini, na čemu im se uprava „U. D.“ najlepše zahvaljuje.

Gosp. maestru P. Zuliani ponavljamo našu lansku čestitaju na njegovoj krasnoj uspjejloj skladbi mise, koju smo s nastalom i ve godine na badnju večer i na Božić slušali u Baziliči sv. Jakova vrlo lijepo izvedbi pod njegovim majstorskim ravnjanjem.

Zaruke. U večer na Mladince zaručila se milovidna g-dica Marija Cinotti, učiteljica kod ženske pučke škole sv. Lucije, sa gosp. Vladimiro Vukićem, puč. učiteljem u Trogiru. Naša najusrdnija čestitaju sretnim zaručnicima!

Veliki krabuljni ples Dobrovoljnog Vatrogasnog Družtva u Šibeniku obdržavat će se u s u subotu dne 1. veljače u mjestnom kazalištu. Pristup će imati pozvanici. Potanje bit će naknadno javljeno posebnim oglasom. Poslije toliko godina Dobrovoljno Vatrogasno Družtvo odlučilo se je na priredjenje plesa nadom, da će tim ugodići svima, kojima ova plemenita ustanova leži na srcu. Želimo podhvatu najlepši uspjeh!

Pojedjelska zajmovna Blagajna u Šibeniku imala je u nedjelji skupštinu u dvorani „Hrvatskog Sokola“. Unatoč slabu vremenu na skupštinu je pristupilo preko 300 članova. Počimljene su važne odluke za dobro i korist članova.

„Hrvatska pučka knjižnica“ u Šibeniku. Kako smo nedavno javili, ustrojio se u mjestu odbor, da se podigne pučka knjižnica. Vrednost ove čisto kulturne ustanove svakome je dobro poznata, pa držimo da neće izostati nijedan pravi Hrvat, da joj ne dodje u susret danovanji knjiga i dobrovoljnih doprinosa, kao što podupirajuju ju mjesecnom članarinom. Članovi će plaćati mjesечно od 20 para unapred, a imadu pravo da je bezplatno čitaju knjige. I oni, koji nisu članovi, mogu da pod nekim uvjetima prime knjige na čitanje. — Netom se skupi dovoljan broj članova, unajmiti će se jedna prostorija, gdje će se knjige čuvati. Da se olakoti trud onima, koji žele pomoći ovu ustanovu, početi će se odmah skupljati knjige, dobrovoljni primosi i upisivati članove, pa s toga se pozivajući svi Hrvati, bez razlike stranačke, da budu pri ruci ovome radu. Darovane knjige i dobrovoljni primosi biti će objelodjani u mjestnom listu. — Odbor. —

Desetgodišnjica ustanovljenja okružnog sudišta u Šibeniku. Novim ljetom navršuje se deset godina, odakd je naš okružni sud počeo svoje djelovanje. Zavedenje okružnog suda u Šibeniku 1. siječnja 1898. doniolo je znatnih koristi ne samo našem gradu, nego i cijelom okružju, pošto narod nije više primoran, da izdangubi toliko dana da putuje do Zadra. Prvi predsjednik bio je Frano Petrić, sada predsjednik bio je Franjo Vidak, a prvi državni odjeljnik bio je blagopokojni Gjuro Vidak. Kroz

ovo deset godina bila je podignuta znamenita sudska zgrada, jedna od najlepših u pokrajini. Zanimivo je, da se je u inače ne dugom razmaku od 10 godina promjenilo cijelo konceptno i stalno kancelarijsko osoblje, tako da danas ne imade kod našeg suda nijednog od onih činovnika, koji su uvedući početkom god. 1898.

Prieti pogibelj prolaznicima u ulici kod sv. Jakova, koja vodi između Bazilike i porezog ureda na obalu odugli crkvene riznice (sakristije), koji se je toliko izbočio, da je opasnost očita, i ako je privremeno bilo odstranjeno gvozdenim obručem i priečkom od stupca izpod njega do zida. Glava toga stupca toliko je do sad izpučala, da je izključena sigurnost, te bi mogla i nadalje uzdržati sav onaj teret nad sobom, pa za to na vreme upozorjujemo na tu pogibelj pozvane čimbenike.

Pomješće za žensku školu u gradu po novom nacrtu, uslijed kojega će svih tri školska razreda sa pripadnim prostorijama nalaziti na jednom podu, sasvim odjeljenom od postojeće muške škole u istoj zgradi, bilo je končano odobreno sa strane c. k. Pokrajinskog Školskog Vieča u Zadru. Prama tome bit će to novo pomješće uređeno što skorije, pa će tim uz ustanovljenje drugih već odobrenih škola u Šibeniku biti postignuto sve one, što u pogledu pučkog školstva može da zadovolji cijelo građanstvo.

Gospodarstvo U predprošlom broju našeg lista donieli smo članak pod tim naslovom. Poslala nam ga osoba, koja nam je poznata od prije, tako da smo članak bez ikakve opazke objelodanili, tim više, što nismo bili do sada u stanju, da pratimo pisanje „Gospodarstva“.

Poslije objelodjanjenog članka, uza sve poštovanje, koje imademo prema gosp. dopisniku, red nam je, u hatu istine, i prema vjerodostojnim obavestima izjaviti, da se stave glede urednika onog lista ima prično drugačije utezi, nego je u onom članku prikazano.

S ovim želimo da izpravimo nehotičnu pogrešku, kako je pravedno, i kako bi uviek učinili u sličnim slučajevima.

O uređenju jezičnog pitanja u Dalmaciji. Na izmaku je ova godina, pak čemo se za danas samo ograničiti, da upitamo c. k. vladu, što je od temeljnih načela u poslu jezičnog pitanja, koja su morala biti pribrojena zastupnicima do konca ove godine?

Ta to je svečano bilo u saboru sa strane predstavnika c. k. vlade obećano, pa što je da se obećanje nije izvršilo? Ili će se to učiniti baš na ponovi večeras?

Ne će, i nova godina počima u znaku nepričenih „temeljnih načela“!

Dnevnik u Splitu. Obavješteni smo da će kroz mjesec siječanj 1908. počet izlaziti u Splitu dnevnik imenom „Velebit“. Pokreće ga Dr. A. Trumbić, a isti će zastupati, kako nam se javlja, program „Hrvatske stranke“. Kad list izdaje možda se obširnije pozabavimo njegovom pojmom, pravcem, ciljem i t. d.

Za družbu sv. Ćirila i Metoda prigodom zaruka dražestne gospodjice Anke Grabo sa g. Jakom Dobiljećem Josinim u Skradinu dne 29. tek. m. sakupljeno je na predlog g. Mate Bedrice mladića K 38. Naše čestitke zaručnicima! Napred za hrvatsku ltru!

Iz Rogoznice nam pišu: Neki dan posjetio je Dr. Smoljaka ovdješnju gospodu Miletu i Ranku, s kojima je u „Veseloj Kavani“ imao dogovor. Predočio je ovde kod istoga Jurja Ranku i sutradan krenuo put Marine. Šta su sve gospoda ugovorili — ne znamo, ali čujemo, da će gosp. Miletu o ovome znamenitom saštanju spjevati „pučku pismu“ za „Pučku Slabodu“.

Zemljische knjige za poreznu občinu Primošten nisu još podpuno uredjene, jer tale u njima porezni podaci, koji nisu još zemljischen poreznom uredu sa strane porezne vlasti. Da taj nedostatak zadaje strankama više brige i posla, o tome ne treba ni govoriti, pa je upravo začuđeno, kako se već do sada nije točno doskočilo. A kako nas izvješćuju, nije slučaj Primoštena osamjent; u kotaru ima i drugih cijelih poreznih občina, kojima je na isti način zemljisnik nepodpun.

Paroplovitvena služba „Dalmatie“ počinje sutra 1. im siječnja i to sa tri sedmice poštarske pruge Trst-Metković, s jednom Trst-Korčula i s jednom Trst-Kvarner-Split, onda sa svim lateralnim pragama i sa dve trgovacke pruge Trst-Metković. Selo druživo je u Zadru. Ovih dan bit će oglašen odnosni vozni red. Knjižnica L. Hartmana (St. Kugli) s kr. sveučilišnom knjižicom Fr. Župana javlja, da list „Pariška Moda“ ne će više izlaziti radi preslabog (l) odziva za god. 1908. U objavi veli se nadalje, da je u to poduzeće bilo uloženo mnogo truda i preko 15.000 K, ali radi svak-

godišnjeg nadoplata da nije moguće dalje izdavati taj jedini hrvatski (!) pomodni list.

Na ovu objavu, koja nam zaudara protom špekulacijom židovske tvrdke, moramo primjetiti, da nam se čini skroz nemoguće, da list nije imao odziva, jer ako ga je imao za punih 12 godina, kako da ga nema sada? U ostalom list nije bio vredan ni dosadašnjeg interesa hrvatske publice, jer nije bio drugo nego prosta knjiga njemačkih modnih listova, s jednom razlikom, što je uz slike bio hrvatski tekst na to, da se time odstrani iz naših kuća njemački i uobče tuđi modni žurnali, već jedino za to, da se pokuša — „gšef“. Taj „gšef“ išao je dobro za 12 godina, a sada knjižica L. Hartmana u Zagrebu, opet sigurno radi „gšefu“, napušta izdavanje „Pariške Mode“ i bez ikakva žančanja hrvatskom občinstvu preporučuje „Grosse Modernewelt“ s priznjom, da taj list donosi iste slike i sadržaj kao i „Pariška Moda“. Da se radi o novom „gšefu“ dokaz su cene, koje knjižica Hartman ustanavljuje za „Grosse Modernewelt“. Taj list stoji K 1.50 na tromjeseč sa dostavom, inače samo K 1.02, a rodoljubna knjižica Hartman preporučuje ga hrvatskom občinstvu za cenu s dostavom od K 2.10. Čemu ta razlika, taj prirast prebrođuje?

Dovizimo dakle to, da je židovska tvrdka pod plastičem hrvatskim nudjala za 12 godina hrvatskom občinstvu njemački šef, i da mu sada preporučuje taj šef u originalu. Sramota!

Glumac Mati Bonačić. U slovenskom kazalištu u Trstu gostovao je ovih dana u Tučićevom „Trulom domu“ darovati i vrstni umjetnik g. Bonačić. On je do sada bio poznat kao vrstan diletant, no tim svojim nastupom osvojio je odmah občinstvo. Sud sviju je, da je on umjetnik, koji mnogo obećaje. Uverjeni smo, da će g. Bonačić naći u domovini polje za svoj rad i svoju umjetnost. Želimo mu svaki uspjeh u tom radu.

Hrvatski sokolski koledar za godinu 1908., uredio ga dr. Franjo Bučar. Toplo preporučamo prijateljima „Sokola“ ovu vrlo zgodnu knjižicu, za vrstnoču, koje nam same u vlog urednika jamči. Knjižica je u džepnom formatu i vrlo učinkovita.

Poziv na predplatu. Naumih odštampani svojom nakladom knjigu „Naše glazbe“ prilike i ne prilike, kojom hoću da podvrgnem kritici sve presude i sav onaj naš glazbeni rad, koji sprečava, kod nas unapređenje muzike kao umjetnosti. Knjiga je namijenjena ne samo sjetovnim i crkvenim glazbeničkim krugovima, nego i svoj inteligentnoj publici, te ne predstavlja potrebu znanja glasbenе teorije. Zapratiti će po prilici 150 stranica u osmini. U predplatiti će se i K 60 para, a van predplate K 2. Molim zanimanike, da se dopisnicom prijave podpisnom, e da se uzmognu ustanoviti broj nakladne A. Dobronić — Društi (Dalmacija).

List „Slavenska Misao“ u Trstu donosi nekakvi dopis, tobož iz Šibenika, proti našem listu i ljudima, koji se okrejuju kupe, a sve tobož uime pravštva. Na dopis se ne čemo osvrnati. Samo spominjemo, da nam je čudno, što se javlja tu njetko, koji je mogao i morao odgovorit drugovđe, još bi htjeli spomenuti da nas čudi viditi, gdje je list gosp. Jakić postao braniteljem pravaštva. Ta gosp. Jakić nije valjda pravaš za to što je sagradio palatuču novcem, čini nam se, ruske a možda još kojne vlade. Nije valjda ni za to pravaš što ga Dr. A. Starčević otrjeo iz kuće.

Ili je sad i to moguće? Ako je, čestitamo stranci, koju brani.

Naše brzovajke.

Zagreb, Od dana na dan očekuje se raspis novih saborskih izbora, za koje je zanimanje občinio. Razpoloženje je vrlo povoljno. Obče je mnenje, da će koalicija uči počaćena u novi sabor. Magjaronova dogovaranja traju, ali bez uspjeha, radi čega odstup Rakodzecu može nekadno slediti.

Budimpešta, 31. Bolest ministra Koštela ovaj je put ozbiljnija. Weckerle poslije mladog ljeta putuje u Beč, da podnese izvještaj o parlamentarnom djelovanju.

Lisbon, 31. Položaj se silno zamršio. Predviđaju se težke posljedice.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga

URARIJA I ZLATARIJA
EUGENA PETTOELLA
U ŠIBENIKU
(Glavna ulica br. 128)
Bogato obskrbljene
preporučuju se P. N. Občinstvu.
Cene umjerene.

Hrvati i Hrvatice!
sjećajte se u svakoj prigodi

DRUŽBE

Sv.

Ćirila i Metoda
za Jstru

Javlja se P. n. občinstvu, da je podpisano dobavilo nova, lijepo opremljena

pogrebna kola za djece.
Daje se prigodno u najam uz umjerene cene.

Poduzeće Scotton.

Dragarja Vinka Vučica Šibenik
(prije A. Junakovica)

preporuči svoj bogato oskrbljeni dučan raznim lijekovitim parfima i predmetima iz grane, svakostnim rodjama, predmetima iz zboru, naftinjih mineralnim vodama, velikim izborom naftinjih parfima i predmetima nužnih za bolesti.

OGLAS.
Javljam P. n. občinstvu, da sam iz zgrade c. k. okružnog Sudista u Varošu otvorio vlastitu

Mastilnicu (Tangariju)

za ukro, povjesmo i odjebla.

Radnja se izrađuje tačno i brzo. Cene umjerene: 20 novč. svaki metar.

Preporučujem se, da štovanjem

IVE ČIMIRKO p. TOME.

IVAN RUDE
Šibenik — Glavna ulica
preporuča P. n. občinstvu svoj veliki izbor ilustriranih razglednica i svoju bogatu obskrbljenu papirnicu sa svim prijedloščkim predmetima.

Prodavaju se školske knjige i raznovršni koledari.

Veliko skladiste igračaka, galanterijske sitničarice, predmeta iz terakote. Najlepši izbor parfumerija itd. itd. Cene umjerene. Naručbe se opremanju svom pošpešnošću.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovca poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantinije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

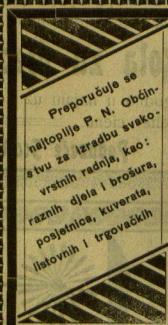
Centralna Dubrovnik - - - - -
Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

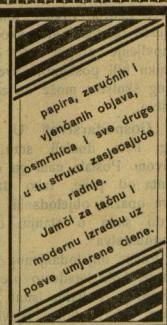
kupuje i prodaje državne papiere, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod žrtvenanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragi kamenje itd. uz najkulantinije uvjete.

**NOVO
USTANOVLJENA**
Hrvatska Tiskara
u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

Jadranska Banka **U TRSTU.**

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
Visitata zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove; eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednostne papiere, kao i na robu ležeću u javnim sklađistima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papiere, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebreni novac, te banknote i unovčuje kupovine i izdržebane papiere uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje dozvane na sva glavnja tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najavštejnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa odakazom od 5 dana uz 3 1/2%/
" " 15 " " 3%/
" " 30 " " 4 1/4%/
Uložke u zlatnim Napoleonom ili u engl. funtim.
(Sterlinam) uz uložničke Listove:
sa odakazom od 15 dana uz 2 1/2%/
" " 30 " " 2 1/2%/
" " 3 " " 3%/
NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosiču sa škadenicom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2%/
Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnik koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mještinskih računa, mjenica glasenih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domice svojih korenitina bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štendnu uz dobit od 3 1/2%/
Otvara tekuće račune u raznim vrijednostima.

Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mješta Inozemstva, odrezački i izžrebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korenitima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Gorica, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomouc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnašdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mješta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi York, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujmove na vrijednostne papiere, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine sklađista Kontiranja (Contirungs-Lager).

Preuzimaju u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garantiju proti kojoj mu dragi pogibeli provale i varre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja istih.

Osiguraje vrijednote proti gubitcima žrtvenanja.

Banka Commerciale Triestina.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se prepovući p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, svoju krasnu uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih **priznate** u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po **zdravljie** — **koristna meda** Klg. po K. 1:20.

Kupujem uz dobru cenu u svim kolikočama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem

VЛАДИМИР КУЛИЋ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME

NE ČITATI

samo već **kušati se mora**
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od Ilijanova mleka **SAPUN**

od BERGMANNA i Druga, Draždani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom **BERGMANNOVA SAPUNA**

od Ilijanova mleka
da se lice osloboди od sunsanih pjegica,
da zadobije bijeli tein i nježno boju.

Preplatno komad po **80** para

u drogariji **VINKA VUČIĆA**
ŠIBENIK.

ŠIRITE

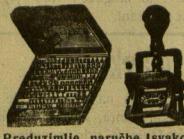
- „HRVATSKU RIEČ“!

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

KNJIŽARA I PAPIRNICA

IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

preporuči svoj veliki izbor liepih
HRVATSKIH, TALIJANSKIH,
NJEMACKIH I FRANCUZKIH
KNUJICA,

romana, slovnica, rječnika,
onda pisači sprava, trgovackih
knjiga, urednog papira,
legantnih listova za pismo,
razglednica i t. d.

Prima preplate na sve

hrvatske i strane časopise

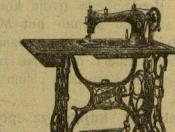
uz originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zaliha svakovrstnih

toplomjera, zwieker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

VANSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Sklađiše najboljih i najeffi-
cičnijih šivaca strojeva
„SINGER“ najnovijih sistemata.

Skladište fotografskih aparatova
i svih nuzgrednih potrebiština.

Glavno sklađiste za Dalmaciju
i VINKA VUČIĆA, Šibenik.

Trgovci! Ovlašujte u „Hrvatskoj Rieči“!